Niels Klims underjordiske rejse

Den klassiske satiriske rejse til en skjult underjordisk civilisation – en visionær fortælling om samfund, magt og menneskets natur

af Ludvig Holberg

Ophavsret

Niels Klims underjordiske rejse

© 2026 Library of Alexandria.

Alle rettigheder forbeholdes.

Ophavsretten til det originale redaktionelle materiale, revisionerne, tilrettelæggelsen og designet, der er udarbejdet til denne udgave, tilhører Library of Alexandria. Ingen del af disse beskyttede elementer må gengives, lagres i et søgesystem eller overføres i nogen form eller på nogen måde uden forudgående skriftlig tilladelse fra Library of Alexandria, medmindre gældende lovgivning tillader det.

Udgivet af Library of Alexandria

LibraryofAlexandria.com

Indholdsfortegnelse

Indledning....3
Kapitel 1....7
Kapitel 2....15
Kapitel 3....25
Kapitel 4....35
Kapitel 5....45
Kapitel 6....49
Kapitel 7....54
Kapitel 8....67
Kapitel 9....75
Kapitel 10....121
Kapitel 11....143
Kapitel 12....162
Kapitel 13....168
Kapitel 14....190
Kapitel 15....203
Kapitel 16....211
Her slutter Niels Klim' manuskript. Det følgende er tillægget....220

FORORD
BESKED TIL LÆSEREN

Genopbygningen af menneskehedens største bibliotek

For tusinder af år siden var Library of Alexandria centrum for global viden — et fristed, hvor visdommen fra enhver kendt civilisation blev samlet og delt frit.

Og så gik det tabt.

Nu genopbygger vi det — og du er inviteret til at være med.

Hos Library of Alexandria har vi sat os for at gøre hver eneste bog tilgængelig for alle mennesker på jorden — ikke kun på tryk, men på alle sprog, i alle formater og for alle læsere.

Sådan gør vi:

- **Luksusudgaver på tryk til den faktiske trykpris** - Bestil enhver bog som en paperback i høj kvalitet, en elegant indbundet udgave eller et imponerende boksæt — og betal kun, hvad det koster at trykke den. Ingen pristillæg. Ingen mellemled.
- **Ubegrænset adgang til de største værker** - Nyd tusindvis af tidløse klassikere — fra Platon over Shakespeare til Tolstoj — i smukke, moderne e-bogs- og lydbogsudgaver. Læs og lyt uden begrænsninger — for alle læsere, overalt.
- **Moderne oversættelser til alle sprog og dialekter** - Vi nytænker klassikerne i et klart og tilgængeligt sprog — og oversætter dem til alle tænkelige dialekter. Alle fortjener at forstå menneskehedens største idéer.

Når du besøger **LibraryofAlexandria.com** , får du ikke blot adgang til bøger — du bliver en del af en global bevægelse, der vil genoprette, bevare og dele civilisationens visdom.

Bliv en del af fællesskabet i dag på LibraryofAlexandria.com

Sammen sørger vi for, at lyset fra menneskelig visdom aldrig slukkes igen.

Med taknemmelighed,

Holdet bag Det Moderne Bibliotek i Alexandria

Besøg:
www.libraryofalexandria.com
Eller scan koden nedenfor:

Indledning

NIELS KLIMS UNDERJORDISKE REJSE BLEV skrevet på latin i 1741 af en dansk-norsk professor. Den sender en fattig, nyuddannet mand ned i en hule på et norsk fjeld og lader ham ende i en anden verden inde i den hule Jord. Den har sin egen lille sol, sine egne planeter og folkeslag, der aldrig har hørt om Europa. Det er en satire forklædt som en rejsebog, og en skarp og morsom en af slagsen. Helten falder ind i en fremmed verden og opdager, at dens fremmede skikke holder et spejl op for hans egne.

Bogen blev en europæisk succes i sin tid og blev oversat til mange sprog i løbet af nogle få årtier. Læsere, der kender Gullivers rejser, vil føle sig hjemme her, og sammenligningen er rimelig, selv om denne bog har sit eget særpræg: Den er køligere, tørrere og mere åbenlyst optaget af, hvordan stater styres.

En dramatiker bliver rejsende

Ludvig Holberg blev født i Bergen i Norge i 1684 og slog sig ned i København, hvor han underviste på universitetet og blev byens førende forfatter. Han huskes bedst for sine komedier, som blev skrevet til det første danske offentlige teater i 1720'erne. På grund af dette arbejde kaldes han ofte grundlæggeren af den moderne danske og norske litteratur. Han var også historiker, essayist og retsfilosof, og han skrev meget inden for alle disse områder.

Holberg voksede op uden sin far, der var officer i hæren og døde, da drengen var lille. Som ung rejste Holberg fra Norge til Danmark. Han rejste med meget få penge og opholdt sig en tid i Oxford, hvor han brugte bibliotekerne, og senere i Paris, Dresden og Rom. Årene på farten gav ham for vane at sammenligne lande.

Rejsen er hans eneste roman, og den viser alle disse sider af ham. Holberg lod, som om den latinske titel var et værk af Nicolai Klimii. På den måde fremstillede han rejsen som den rejsendes egen beretning og gav fantasien den ydre troværdighed, som en lærds rapport har. En dansk oversættelse ved Hans Hagerup fulgte i 1742, og romanen nåede også læsere på tysk, hollandsk, engelsk og fransk. Han skrev den på latin, de europæiske lærdes fælles sprog, så den kunne læses langt uden for Skandinavien. Den komiske dramatiker viser sig i de hurtige karaktertegninger. Historikeren viser sig i den vedvarende interesse for, hvordan love, domstole, religioner og riger faktisk fungerer.

Tiden spiller også en rolle. Holberg levede i en tid med enevældige monarker, censur og diskussioner om, hvad man kunne vide gennem fornuften. En fortælling, der foregår langt borte blandt træer, dyr og fremmede folkeslag, lod ham betragte sit eget kontinent med alvorlig mine. Holberg interesserede sig også for sin tids filosofiske debatter, fra den nye astronomi til teorien om, at Jorden er en hul skal. Den teori blev fremsat af den engelske astronom Edmond Halley i 1692. Bogen bygger videre på den. Læserne vil opdage, at mange af hans mål stadig er lette at genkende: forfængelighed blandt de mægtige, lærd nonsens og tilbøjeligheden til at forveksle skik og brug med natur.

En nyuddannet fra Bergen går ned

Historien begynder i 1664 med Niels Klim, der netop er blevet færdig på universitetet i København og vender hjem til Bergen med hæder, men uden penge. Han er nysgerrig efter naturen

og har ikke mange muligheder. Derfor beslutter han sig for at udforske en hule på fjeldet Fløyen, som ser ud til at trække vejret. Han bliver firet ned i et reb, og spørgsmålet, som denne idé rejser, er enkelt: Hvad finder en mand, der er uddannet i bøger og diskussioner, når jorden giver efter, og den verden, han har lært om, viser sig kun at være den ene af to?

Klimius fortæller selv historien i første person. Han lyder som en selvsikker, lidt selvhøjtidelig lærd, der ofte bliver gjort til grin. I begyndelsen vælter det frem med lærde hentydninger og latinske vers, og tonen er parodisk heltemodig. Tempoet er højt, og fortælleren stopper gerne op for at beskrive en by eller en skik. De seksten kapitler minder mere om en guidet rundtur med en skarpsynet, upålidelig guide end om en spændingsroman, der drives frem af et handlingsforløb. Stednavne og fremmede ord forklares, efterhånden som de dukker op.

Hvad Klimius ikke kan se

Der er nogle spørgsmål, som det er værd at have i tankerne. Klimius er stolt af sin lærdom, men hvor godt forbereder en universitetsgrad en mand på en verden, der følger andre regler? Holbergs rejsende bedømmer hele tiden det, han finder, efter norske og danske målestokke. Så hvis man i sidste ende synes, nogen har mærkelige manerer, er det så de indfødtes eller hans egne? Humoren er tør snarere end højlydt. Holberg lader ofte fortælleren beskrive en absurd skik i en lærds højtidelige tone, og komikken opstår i afstanden mellem tonen og det, der bliver beskrevet.

Den underjordiske verden har også herskere, domstole og love, og bogen tager politik alvorligt. Hvad kan en fremmed uden penge, rang eller venner tilbyde sådan et samfund? Og hvad sker der med en satirisk helt, når andre tager ham på ordet? Flere kapitler i denne bog har ingen titel, og de korte kapitler går hurtigt. Fortælleren holder en enkel og ordnet

tone, selv når begivenhederne bliver mærkelige, og humoren kommer af hans ro. Læsere, der holder af Swift eller Voltaire, vil finde en slægtning her, selv om Holberg er mildere og mere tålmodig.

Bogen slutter med et tillæg af Mester Abeline, den lærde fra Bergen, som allerede på de første sider er nysgerrig efter den hule, der trækker vejret. Hvad ville en lærd mand derhjemme mene om sådan en historie?

Kapitel 1

Forfatterens nedstigning til underverdenen

I ÅRET 1664, efter at jeg havde bestået mine forskellige eksamener ved Københavns Universitet og med rette havde fået den udmærkelse, der dér kaldes »Laudable«, efter mine eksaminatorers – både filosoffers og teologers – stemmer, gjorde jeg mig klar til at vende tilbage til mit fædreland. Derfor gik jeg om bord på et skib med kurs mod Bergen i Norge. Jeg var blevet hædret med forskellige udmærkelser fra de lærde herrer ved universitetets forskellige fakulteter, men var til gengæld helt uden penge. Denne ulykke var også overgået flere norske studerende, som vendte hjem efter at have studeret kunst og videnskab, ribbet for alt, hvad de ejede. Med en temmelig frisk vind nåede vi efter en seks dage lang rejse Bergens havn. Jeg var tilbage i mit fædreland, ganske vist lidt klogere, men ikke rigere. I nogen tid blev jeg forsørget af mine nære slægtninge og levede et usikkert liv, men jeg var ikke helt ledig eller uvirksom. For gennem erfaringen at få klarhed over visse spørgsmål inden for naturfilosofien, det fag, jeg havde helliget mig, vandrede jeg rundt i alle afkroge af provinsen. Jeg var umætteligt nysgerrig efter at udforske jordens natur og søge helt ned i vores bjerges dyb. Ingen klippe var for stejl til, at jeg ikke ville bestige den, og ingen hule så frygtelig og dyb, at jeg ikke ville gå ned i den for at se, om jeg kunne finde noget mærkværdigt, der var værd at undersøge for en filosof. For der findes mange ting i vores land Norge, som næsten aldrig ses eller høres om. Hvis Frankrig, Italien, Tyskland eller et andet land fuldt af vidundere kunne prale af dem, ville de blive omtalt og undersøgt mere end noget andet.

Blandt de ting, der forekom mig mest værd at undersøge, var en stor, dyb hule på toppen af det bjerg, de indfødte kalder Fløyen. Fra tid til anden lød der en sagte mumlen fra hulens åbning. Det var, som om dens hyppige suk betød, at dens kæber snart lukkede sig, snart åbnede sig. De lærde i Bergen, især den berømte Mester Abeline og Mester Edward, en af vores fremmeste mænd inden for astronomi og naturfilosofi, mente, at dette fænomen var særdeles værd at undersøge filosofisk. Da de selv var for gamle til sådan et foretagende, opfordrede de de yngre indbyggere til at undersøge hulens natur nærmere. Det gjaldt især, fordi lyden med jævne mellemrum, ligesom menneskers vejrtrækning, blev holdt tilbage og så lød igen med en vis styrke.

Disse samtaler og min egen naturlige tilbøjelighed fik mig til at planlægge en tur ind i hulen, og jeg fortalte nogle af mine venner om min hensigt. De brød sig slet ikke om den. De sagde ligeud, at det var et vildt og vanvittigt foretagende. Men alt, hvad de sagde, kunne ikke slukke eller engang dæmpe min iver. Deres råd gjorde mig kun mere nysgerrig. Min lyst til at studere naturen fik mig til at møde enhver fare, og mine små private midler gav min naturlige tilbøjelighed yderligere næring. Hele min formue var brugt op, og det forekom mig at være den største ulykke at leve på andres nåde i et land, hvor alt håb om at komme frem var slukket. Jeg så mig selv dømt til fattigdom, og enhver vej til ære og fordel var helt lukket for mig, medmindre jeg banede mig vej gennem en skamløs vanære eller umoral.

Da jeg havde besluttet mig og samlet det, der var nødvendigt til sådan et foretagende, forlod jeg byen en torsdag morgen, kort efter daggry. Himlen var klar og skyfri, og jeg havde tænkt mig at gøre mine undersøgelser færdige og vende tilbage samme dag. Jeg anede ikke, hvad fremtiden ville bringe, og kunne ikke forudse, at jeg ligesom en ny Faëton

ville blive slynget ned og ført langt gennem luften

og kastet ind i en anden verden, så jeg ikke skulle se mit fædreland igen i ti år.

Denne ekspedition fandt sted i vor Herres år 1665, da John Munthe og Lawrence Severini var konsuler i Bergen, og Christiern Bertholdi og Lawrence Scandio var senatorer. Jeg tog af sted med fire mænd, jeg havde lejet, og de medbragte de reb og jernkroge, som var nødvendige for nedstigningen. Vi gik lige til Sandwic, den letteste vej op ad bjerget. Efter at vi med besvær havde nået toppen, kom vi til det sted, hvor den skæbnesvangre hule lå. Vi var trætte efter den vanskelige tur og satte os alle ned for at spise morgenmad. Så begyndte mit sind at vakle, som om det forudså den ulykke, der nærmede sig. Jeg vendte mig mod mine ledsagere og sagde: »Er der nogen, der vil påtage sig denne opgave?« Ingen svarede, og min dalende iver blussede op igen. Jeg bad dem binde rebet om mig, og sådan udstyret betroede jeg min sjæl til Den almægtige Gud. Lige inden jeg blev firet ned, forklarede jeg mine ledsagere, hvad jeg ville have dem til at gøre: De skulle blive ved med at fire rebet ned, indtil de hørte mig råbe. Når de hørte råbet, skulle de standse. Hvis jeg blev ved med at råbe, skulle de straks hale mig op igen. I højre hånd holdt jeg min harpun eller jernkrog, et redskab, der kunne hjælpe mig med at fjerne alt, der spærrede vejen, og holde min krop svævende lige mellem hulens sider. Men jeg var knap nok kommet ti eller tolv alen ned, før rebet sprang. Det forstod jeg på de mænds pludselige råb, som jeg havde lejet. Deres råb døde snart bort, mens jeg med forbløffende fart blev slynget ned i afgrunden. Som en ny Pluto, med min harpun som scepter,

gav jorden efter, og en vej til Tartarus blev banet.

I omkring et kvarter var jeg, så vidt jeg kunne bedømme i min store skræk, i fuldstændigt mørke, midt i nattens hjerte. Til sidst brød et svagt, dunkelt lys ind til mig, som tusmørke, og jeg så omsider en lys og klar himmel. I min uvidenhed troede jeg, at enten et tilbageslag eller en modkraft fra luften under jorden eller en modgående vind havde kastet mig tilbage, så hulen havde spyttet mig ud igen. Men hverken Solen, som jeg nu så på, eller himlen eller himmellegemerne var mig bekendt, for de var betydeligt mindre end vores. Jeg sluttede, at enten fandtes hele denne masse af nye himle kun i min fantasi, ophidset af den svimmelhed, mit hoved havde været udsat for, eller også var jeg nået til de saliges bolig. Men snart afviste jeg hånligt den sidste tanke, for jeg så, at jeg var bevæbnet med en harpun og slæbte et langt reb efter mig. Jeg vidste udmærket, at en mand, der var på vej ind i Paradis, ikke havde brug for et reb eller en harpun, og at de himmelske indbyggere næppe ville bryde sig om et syn, der tydede på, at jeg ligesom titanerne ville tage Himlen med magt og jage dem ud af deres guddommelige hjem. Til sidst, efter nøje overvejelse, begyndte jeg at forestille mig, at jeg var sunket ned i underverdenen, og at de, der troede, Jorden var hul, havde ret: Inde i dens skal eller ydre skorpe fandtes en anden, mindre klode med en anden himmel, prydet med en mindre Sol, stjerner og planeter. Det viste sig, at denne formodning var rigtig.

Den kraft, der havde slynget mig hovedkulds af sted, havde holdt mig i bevægelse i nogen tid. Men til sidst mærkede jeg, at den gradvis blev svagere, efterhånden som jeg nærmede mig en bestemt planet, den første ting, jeg mødte. Planeten blev tydeligt større, og til sidst kunne jeg uden større besvær skelne bjerge, dale og have gennem den tættere atmosfære, der omgav den.

– Ligesom en fugl, der flyver langs kysterne, omkring
fiskerige klipper, lavt over havet,
således fløj jeg mellem jorden og himlen.

Så indså jeg, at jeg ikke blot svømmede i det himmelske stof, eller æter, men også at min bevægelse, der indtil da havde været lodret, nu var blevet cirkulær. Mit hår rejste sig, for jeg var bange for, at jeg kunne blive forvandlet til en planet eller til en måne omkring naboplaneten og dermed blive slynget rundt i en evig rotation. Men da jeg tænkte over, at denne forvandling ikke ville formindske min værdighed ret meget, og at et himmellegeme – eller i det mindste en ledsager til et himmellegeme – sikkert ville bevæge sig med samme højtidelighed som en sultende filosof, fik jeg modet tilbage. Det gjaldt især, da jeg opdagede, at den rene himmelske æter havde den fordel, at jeg ikke længere var plaget af sult eller tørst. Men så kom jeg i tanke om, at jeg havde noget af det brød i lommen, som folk i Bergen kalder Bolken. Det er ovalt eller aflangt. Jeg besluttede at tage det frem og prøve, om jeg havde appetit i denne situation. Men ved den første bid syntes jeg, det var så kvalmende, at jeg kastede det fra mig som fuldstændig ubrugeligt. Brødet, jeg havde kastet væk, svævede ikke blot i luften, men bevægede sig også, så mærkværdigt det end var, i en lille cirkel omkring min egen krop. Heraf lærte jeg bevægelsens sande love: Alle legemer, der befinder sig i ligevægt, søger naturligt mod en cirkelbevægelse. I stedet for at sørge over min elendighed, som jeg havde gjort, fordi jeg var Lykkens legetøj, begyndte jeg at være lidt stolt af mig selv. Jeg forstod, at jeg ikke blot var en planet, men en planet med en fast ledsager, der fulgte mine bevægelser. Så ville jeg få den ære at blive regnet blandt de større himmellegemer, eller stjerner af første størrelsesorden. Og for at indrømme min svaghed: Jeg var så opmuntret, at hvis jeg dengang havde mødt nogen af

konsulerne eller senatorerne fra Bergen, ville jeg have modtaget dem med en hovmodig mine, set dem som atomer og ment, at de ikke fortjente en hilsen eller engang et prik med min harpun.

Jeg blev i denne tilstand i næsten tre dage. Da jeg uafbrudt blev slynget rundt om den planet, der var nærmest mig, kunne jeg skelne mellem dag og nat. Ved at se Solen under jorden stå op, gå ned og efterhånden forsvinde af syne kunne jeg let vide, hvornår det var nat, selv om natten ikke helt var som vores. Ved solnedgang så hele himlen klart purpurrød ud, omtrent som vores måne nogle gange gør. Jeg mente, at det skyldtes Jordens indre overflade, som lånte sit lys fra Solen under jorden i midten. Jeg kom selv frem til denne teori, for jeg var ikke helt uvidende om astronomi.

Men mens jeg morede mig med tanken om, at jeg var tæt på guderne, lykønskede mig selv med at være blevet et nyt stjernebillede sammen med månen, der kredsede om mig, og håbede, at astronomerne på naboplaneten snart ville føre mig ind i stjernekataloget, svævede et enormt vinget uhyre pludselig tæt på mig. Snart var det på den ene side, snart på den anden, og så over mit hoved. Først tog jeg det for et af de tolv himmeltegn i denne nye verden. Derfor håbede jeg, at det var Jomfruen, hvis jeg havde gættet rigtigt, for af de tolv tegn var det det eneste, der kunne give mig lidt glæde og trøst i min ulykkelige ensomhed. Men da skikkelsen kom nærmere, viste den sig at være en kæmpestor, frygtindgydende griff. Jeg blev så skrækslagen, at jeg glemte min nyvundne stjerneværdighed og trak mit eksamensbevis fra universitetet op af lommen. Jeg håbede at kunne vise denne frygtelige modstander, at jeg havde bestået mine akademiske eksamener, var kandidatstuderende og kunne kræve, at mit universitet beskyttede mig mod enhver, der angreb mig. Men da panikken begyndte at lægge sig, og jeg kom til mig selv igen, kunne jeg ikke lade være med at fordømme min egen dumhed. Det var stadig uklart, hvorfor

griffen var kommet hen til mig: om den var fjende eller ven, eller, hvad der var mere sandsynligt, blot nysgerrig efter noget så usædvanligt. Når alt kom til alt, kunne synet af et menneske, der snurrede gennem luften med en harpun i højre hånd og et langt reb slæbende efter sig som en hale, godt vække et dyrs interesse. Mit mærkelige udseende gav indbyggerne på kloden, som jeg kredsede om, rigeligt at spekulere over og tale om, som jeg senere fik at vide. Filosofferne og matematikerne påstod, at jeg var en komet, og var overbeviste om, at rebet var dens hale. Nogle så en så sjælden meteor og forudsagde en nært forestående ulykke – en pest, en hungersnød eller en anden usædvanlig katastrofe. Andre gik endnu længere og tegnede meget nøjagtige billeder af min skikkelse, sådan som den så ud for dem på den afstand. Så jeg var blevet beskrevet, defineret, malet og indgraveret, før jeg overhovedet rørte deres klode. Senere hørte jeg alt dette med stor fornøjelse og endda morskab, efter at jeg var blevet ført til den planet og havde lært dens sprog.

Det bør nævnes, at der somme tider viser sig nye stjerner, som Underjordere kalder Sciscisi eller flammende stjerner. De beskriver dem som frygtindgydende ting med ildrødt hår, busket foroven ligesom vores kometer, så det stikker frem som et langt skæg. Og ligesom i vores verden regnes de for varsler.

Men tilbage til min historie. Til sidst kom griffen så tæt på, at vingeslagene forstyrrede mig, og den vovede endda at bide mig i benet. Nu var det klart, hvad den havde i sinde. Jeg begyndte at kæmpe imod med våben. Jeg greb harpunen med begge hænder, og snart fik jeg standset min fjendes angreb og tvang den til at lede efter en måde at slippe væk på. Til sidst, da den blev ved med at plage mig, stødte jeg harpunen så hårdt ind i dyrets ryg mellem vingerne, at jeg ikke kunne trække den ud igen. Den sårede griff udstødte et frygteligt skrig og styrtede hovedkuld ned på planeten. Hvad mig angik, var jeg grundigt træt af denne plads blandt stjernerne og min nye

værdighed, som jeg så udsat for endeløse farer og strabadser, yrt

> På fuglens vilje føres jeg, hvor end dens drift har drevet mig
> Hertil styrter jeg uden lov, gennem luften på lang færd
> Mod jorden bæres jeg, som en stjerne fra den klare himmel
> Skønt den ikke faldt, kunne den synes at være faldet.

Og nu ændrede den cirkelbevægelse, jeg havde beskrevet, sig endnu en gang til en lodret bevægelse. I nogen tid blev jeg kastet voldsomt omkring og rystet af de modgående strømme i den tættere luft. Til sidst landede jeg blidt på planeten sammen med griffen, som kort efter døde af sit sår.

Det var nat, da jeg blev ført til planeten. Det kunne jeg kun vide, fordi Solen var væk, ikke fordi der var mørkt. Der var stadig lys nok til, at jeg tydeligt kunne læse mit universitetsbevis. Nattelyset kommer fra Jordens indre overflade, som reflekterer lys ligesom vores måne. Så når det kun gælder lyset, er der ikke stor forskel på nat og dag, bortset fra at Solen er væk, så nætterne bliver lidt koldere.

Læs videre: Niels Klims underjordiske rejse

Dette er den gratis smagsprøve på Niels Klims underjordiske rejse fra Library of Alexandria.

Læs og lyt til hele bogen og over 200.000 andre med 90 dage gratis:

https://libraryofalexandria.com/da/products/a-journey-to-the-world-under-ground